

ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΗ ΣΟΦΙΑ, ΜΕΓΑΛΟΦΥΗΣ ΑΠΛΟΤΗΤΑ

Πιστεύω πως είναι η τρίτη φορά που ζω μια όμοια εμπειρία. Γνωρίζετε άραγε κι εσείς αυτό το κύμα δυσπιστίας που ξυπνά μέσα σου όταν πρόκειται να συναντήσεις από κοντά κάποιο πανανθρώπινα αναγνωρισμένο ως αριστούργημα έργο τέχνης; Μ' ένα απλό, μάλλον απλοϊκό «μα θα μου αρέσει;», με φόβο να απογοητευτείς ή να απογοητεύσεις τον εαυτό σου, πας στο ραντεβού με το πολυδιαφημισμένο μεγαλείο. Η πρώτη φορά ήταν στα μακρινά φοιτητικά μου χρόνια, όταν το Λούβρο δάνεισε στο Μουσείο Εικαστικών Τεχνών στη Μόσχα τη «Μόνα Λίζα» ως έκθεση ενός έργου. Η ουρά έκανε δύο γύρους αγκαλιάζοντας το κτίριο κι εγώ να παρακαλώ να μη μοιάζει με το σοκολατάκι και μετά έμπαινες μέσα στην άδεια εκθεσιακή αίθουσα. Από κείνη τη στιγμή τα μάτια της σε παραλάμβαναν κι όσο πλησίαζαν δεν σε άφηναν κι όταν απομακρυνόσουν, σε συνόδευαν, λυπημένα, επειδή έφευγες. Όταν ξανασυναντηθήκαμε, χρόνια μετά, στο Λούβρο, δεν επαναλήφθηκε... Η δεύτερη ιστορία (θα είμαι σύντομη) συνέβη στην Ινδία, πήγαμε στο Τατζ Μαχάλ και πάλι δεν περίμενα να είναι πιο ωραίο από τα καρτ ποστάλ ή κι από την εικόνα στα ταξιδιωτικά ντοκιμαντέρ. Κι όμως, ένα ζαχαρένιο λευκό θαύμα παλλόταν στον αέρα, με το φως του ήλιου πίσω του σαν να μην «πατούσε» στη γη...

Την τρίτη φορά τη ζήσαμε μαζί. Είδαμε στα Κύπρια το τελευταίο σκέλος του «Tempest Project» σε σκηνοθεσία και διασκευή του Πίτερ Μπρουκ και της Μαρί- Ελέν Εστιέν, παραγωγή του Theatre des Bouffes du Nord στο Παρίσι. Αποτέλεσμα της πολλών δεκαετιών μελέτης του τελευταίου έργου του Σαίξπηρ, τελευταία εκδοχή. Πάλι η αναμονή της συνάντησης αναμείχτηκε με επιφυλάξεις, με την κυριότερη απ' αυτές να μην παραδοθούμε αμαχητί στην αίγλη του ονόματος του μεγάλου δημιουργού. Παραδόθηκαν, αλλά στη συμπυκνωμένη σοφία και στη μεγαλοφυή απλότητα της παράστασης. Με έκπληξη ανακάλυψα ότι αρκετοί από τους συνθεατές μου δεν δέχτηκαν την παράσταση. Θα ήθελα να μπω σε διάλογο μαζί τους.

Είπαν: «Η παράστασή ήταν γυμνή». Όταν ο Μπρουκ στο βιβλίο του «Η ανοιχτή πόρτα» περιγράφει την πρώτη του παραγωγή της «Τρικυμίας», λέει πως αυτή «...είχε ακολουθήσει την παραδεδομένη άποψη ότι η «Τρικυμία» είναι ένα θέαμα κι ως εκ τούτου έπρεπε ν' αποκτίσει ζωή μέσα από λαμπρά σκηνικά εφέ. Έτσι λοιπόν με πραγματική απόλαυση σχεδίασα εντυπωσιακές σκηνικές εικόνες, συνθέσα

μία εντυπωσιακή ηλεκτρονική μουσική κι έφερα στη σκηνή θεές και βοσκούς που χόρευαν.» Όμως, τα χρόνια της τριβής με το έργο και της γενικής συσσώρευσης γνώσεων για τη φύση του θεάτρου φέρνουν τον Μπρουκ στην ιδέα την αφαίρεσης του περιττού και της επικέντρωσης στην εξόρυξη νοημάτων με μέσα λιτά και ουσιαστικά. Ως μεγάλος δημιουργός, έχει απαλλαγεί εντελώς από το *hooper vacui*, από το άγχος του άδειου χώρου. Παιχνίδι ως μέσο και ψευδαισθησιολογία ως στόχος, αυτά είναι τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της ώριμης δουλειάς. Έτσι η σκηνή αδειάζει, μερικά κούτσουρα θα χρησιμεύσουν στο παιχνίδι και τα σκαμνιά για τους ηθοποιούς δημιουργούν την αίσθηση του εργαστηρίου, του θεατρικού παιχνιδιού.

Είπαν: «Η παράσταση ήταν αργή». Η αραιωμένη τέχνη καταπίνεται εύκολα και γρήγορα. Η συμπυκνωμένη θέλει χρόνο, ρυθμό και συγκέντρωση από τους δύο εταίρους του θεατρικού παιχνιδιού: τους ηθοποιούς και το κοινό. Ο απαλλαγμένος από το άγχος της παύσης του ακούσματος ηθοποιός μπορεί καλύτερα να ενωθεί με την ουσία του λόγου που προφέρει και να τη μεταγγίσει στους θεατές. Ο μετρημένος χρόνος τονίζει και προβάλλει τα επιλεγμένα από τον σκηνοθέτη νοήματα, στη συγκεκριμένη περίπτωση τις έννοιες «συγχώρεση» και «ελευθερία».

Είπαν: «Οι ηθοποιοί δεν ταίριαζαν με τους ρόλους τους». Τον ρόλο του απεχθούς τέρατος, του Κάλιμπαν και τον ρόλο του γοητευτικού πριγκιπόπουλου παίζει ο ίδιος ηθοποιός (Σιλβαίν Λεβίτ), αλλάζοντας τη σκηνική του ταυτότητα με ελάχιστες προσθαφαιρέσεις στο κοστούμι. Τον ρόλο του αέρινου Άριελ, του πανίσχυρου πνεύματος της φύσης και ταυτόχρονα σκανδαλιάρικου ξωτικού, το παίζει ώριμη σε ηλικία γυναίκα ηθοποιός (Μαριλού Μαρίνι). Τους δυο μεθύστακες ναυαγούς τους παίζουν δίδυμοι ηθοποιοί (Φάμπιο και Λούκα Μανίλιο). Η Μιράντα δεν πρέπει να είναι παιδί σκη για να παίζει την αθωότητα και τον ενθουσιασμό προς το άγνωστο (Πάολα Λούνα). Ο σκηνοθέτης προκαλεί τον θεατή σε ενεργό ανάμειξη στο δρώμενο μέσω της φαντασίας του (τώρα βλέπετε τέρας και αμέσως μετά-ομορφονιό). Εξάλλου, η κάθε κίνηση στη διανομή δεν είναι τυχαία, αλλά προωθεί ένα νόημα. Π.χ. ο Άριελ είναι το συμπλήρωμα, το ταίρι, η προέκταση του μεγάλου μάγου Πρόσπερο. Ο Έρι Νζαράμπα ως Πρόσπερο στον τελευταίο του μονόλογο χώρεσε μέσα στη μορφή του τις σκιές του Σαίξπηρ και του Μπρουκ. Ο καθένας από τους δύο απόθεσε το μαγικό του ραβδί, το έσπασε, έχοντας κάνει πολλά μάγια στη ζωή του.

«Tempest Project» σε διασκευή
και σκηνοθεσία Πίτερ Μπρουκ
& Μαρί- Ελέν Εστιέν